СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 214. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 15. вересня, 1926. VOL. XXXIV. No. 214. Jersey City, N. J., Wednesday, September 15, 1926. THREE CENTS

СТОЇТЬ ТВЕРДО ПРОТИ ПРИЗНАННЯ РОСІЇ

ПОЛ СМИТС, Ню Йорк, 13. вересня. — З приводу заяви комісії Едді, яка їздила до Росії й вернула з опінією за визнанням большевицького уряду, президент Кулидж заявив газетярам, що він не відступає від своєї політики супроти большевицького уряду та що ніякого визнання сього уряду за його адміністрації не буде, як довго Росія не згодиться говорити за сплачування давних російських довгів.

Проти сього визнання заявилися також ріжні бизнесові організації, які мали підприємства в Росії.

МАСОВЕ АРЕШТОВАННЄ СТРАЙКАРІВ.

НЮ ЙОРК, 13. вересня. — Міська поліція арештувала на основі судової заборони проти пикет 480 страйкуючих кравців.

На суді потім показалося, що поліція не зрозуміла як слід судової заборони. Всіх арештованих звільнено, з виїмком 20, які мають бути провідниками страйку.

РЕПУБЛИКАНЕЦЬ ПРОТИ РЕПУБЛИКАНСЬКОГО КАНДИДАТА.

ГАРИСБУРГ, Па., 13. вересня. — Губернатор стейту Піншо заявив, що він, хоча републиканець, не буде попирати при сих осінних виборах републиканського кандидата на становище федерального сенатора Вера, бо мовляв, Вер вживав занадто гроший при добуванню своєї номінації, а тим самим показався нездібним представляти народ стейту.

НАПАД МЕКСИКАНСЬКИХ БАНДИТІВ НА АМЕРИКАНЦЯ.

МЕКСИКО, 13. вересня. — Банда мексиканських розбишак напала коло Кверанаваки на автомобіль нюйорського купця Якова Розенталя, обрабувала з гроший і дорогоцінностий всіх їдучих автом, а самого властителя задержали, щоби дістати за його увільнення викуп.

Федеральний уряд вислав в погоню за рабівниками відділи війска.

СУД ЗАБОРОНЯЄ КУЛАЧНУ БІЙКУ МЕЖИ ДЕМПСІ А ТАНІ.

ІНДІАНАПОЛИС, 13. вересня. — Висший суд у сьому місті заборонив відбувати кулачну бійку межи Демпсі а Тані, яка має відбутися в Филаделфії дня 23. вересня.

З огляду на те, що заборону видано в другому стейті, а не в тому, де має відбуватися бійка, правники хочуть знати, чи менаджери бійки в Филаделфії мають слухати суду з чужого стейту.

НЕВДАЧА СТОЛИЧНОЇ ПАРАДИ КЛЕНА.

ВАШИНГТОН, 13. вересня. — Мимо широкого розголосу паради Ку-Клакс-Клена в Вашингтоні, сьогорічна парада стягнула сюди богато менче людий, як минувшого року.

На сьогорічну параду приїхало ледво більше як половина учасників минувшорічної. Лишень зі стейтів Ню Джерзі й Верджінії приїхало більше, як минувшого року.

ІНДІЯНСЬКЕ ПОВСТАННЄ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО, 13. вересня. — Індіяни племени Які в стейті Сонора повстали проти мексиканського уряду.

Повстанці думали напасти на поїзд, яким їхав бувший президент Мексика Обрегон, але війська, які їхали з Обрегоном, сьому запобігли. В повстанню брало участь 2,000 індіян.

Підкладом до повстання мав бути тяжкий економічний стан племени.

ТЕСТАМЕНТ ПРОТИ ЖЕНЯЧКИ.

НЮ ЙОРК, 13. вересня. — В місцевому стейтовому суді предложено до потвердження тестамент Джана Стюера, котрий помер 21. липня сього року, а котрий лишив своїм дітям по 1 долярови, а кромі сього заборонив ховати їх на случай смерти в родиннім гробовци, як що котре з них подружиться.

ЗНОВА ТРИ ОСОБИ ЖЕРТВОЮ АЛЬКОГОЛЮ.

НЮАРК, Н. Дж., 13. вересня. — З товариства, яке запивалося затроєним алькоголем, а з котрого вже померло два дні тому три особи, нині померло в міському шпитали дальші три особи. Їх напиток був підпущений денатурованим спиртом.

ВАЖНЕ РІШЕННЄ ІМІГРАЦІЙНОГО УРЯДУ ПРО ПРИЇЗД ЛЮДИЙ, ПЕРЕСЛІДУВАНИХ ЗА РЕЛІГІЮ.

ВАШИНГТОН, 13. вересня. — Секретар Праці як начальник іміграційного уряду видав розпорядок, на основі котрого мається допустити до Америки свобідно людий, які втекли зі старого краю перед релігійними переслідуваннями.

Розпорядок видано в справі одного Жида, котрий казав, що він утік з України підчас погромів Жидів в 1920 році.

ЗАКОННИЦЬ-ПАЧКАРОК ЗАСУДЖЕНО НА ГРОШЕВУ КАРУ.

СТ. АЛБАНС, Вермонт, 13. вересня. — Митові урядники, які переловили чотири францішканські монахині, як вони пачкували з Канади до Америки коронки під своїм монашим одінем, приказали законницям заплатити 4,000 дол. мита й кари.

Законниці заплатили кару сейчас і урядники дозволили їм їхати далі до Бостону.

ОБМАНСТВО ІМІГРАНТІВ.

ГАЛИФАКС, Нова Шкотія, 13. вересня. — Італійський корабель Дорі висадив тут 108 італійських імігрантів, здуривши їх, що він довіз їх до Злучених Держав.

НОВІ ЗЗАВОРУШЕННЯ В ГЕРИНІ.

ГЕРИН, Илинойс, 12. вересня. — Кількох нерозпізнаних людий почало нині бійку з пального оружа до переїзджаючого дорогою авта. Напасники покалічили тяжко їдучих в авті Мека Пулієма та його жену і вбили на місци Вилиема Голенда. Урядники кажуть, що тлом битви була горівчана війна межи двома бандидатми пачкарів.

РУМУНСЬКІ СЕЛЯНИ ЗАСТРАШЕНІ ВИБУХОМ НАФТИ.

БУКАРЕШТ, 12. вересня. — В повіті Прагові отворено незвичайно сильний шиб нафти. Підчас отворення шибу нафти. Підчас отворення шибу нафта займилася, а відтак поплила ріком Мíслеа. Селяни, побачивши горіючу ріку, думали що се кінчиться світ та кинулися до церкви приготовлятися на Страшний Суд.

НІМЕЧЧИНА РОЗБИЛА ВЕЛИКУ НАРКОТИКОВУ ШАЙКУ.

БЕРЛІН, 13. вересня. — Німецький уряд попав на слід великої межи народної шайки пачкарів кокаїни й опіюма. Арештовано нині 12 осіб, межи якими є кілька російських шляхтичів. Один з них має бути сестрінцем царя Миколи Другого.

ВСЕ ЦЕ ВЖЕ БУЛО...

Нова жіноча мода підстрижки, яка зробила стільки людей щасливими (фризієри, підстаркуваті дами!) і стала причиною неодної родинної трагедії, видається таким винаходом модерного духа, що має вже навіть своїх правдивих і фальшивих апостолів. А скількі осіб бунтується проти неї! Згадати хоча би англійську королівську родину і тих мужів, які не всилі платити надто часто фризієра своїй жінці. Аж ось приходить звістка: у Палестині найшли сліди біблійної оселі з 1500 р. перед Хр. Найшли там майже на милю довгий мур з бронзової доби, вежу з воєнним знаряддям, чудово помальовану посудину з камяної доби, золоті нараменники, сто кістяків, а при цьому голову вавилонської богині неба, з зачіскою точнісінько такою самою як модерна жіноча підстрижка. Яке сильне розчарування для тих, яким подобається тільки те, чого ніхто не робив раніще!

ТРАКТОРОПОСТАЧАННЯ УКРАЇНИ.

Президія Держпляну України ухвалила плян тракторопостачання України на наступний рік. Цього господарчого року на Україну довезено 2.546 тракторів. Наступного року передбачається довезти на Україну 6.000 тракторів системи „Форд-сона" та 100 тракторів системи „Йол-Пуль". Власні заводи України дадуть 300 тракторів системи „Запорожець". Переселенчим та бідняцьким господарствам трактори відпускатиметься, коли вони внесуть 5% задатку. Решту суми виплачуватиметься протягом 4 років.

ВОРОНОВ І ЙОГО ПРОТИВНИКИ.

На останнім міжнароднім конгресі фізіольогів, що радить у Стокгольмі, прийшло до дуже гострої суперечки при нагоді відчиту проф. Воронова з Парижа, про його досліди над відмолодженням. Воронов предложив фотографії з операції, яку перевів на самиці шимпанза, прищіпивши їй „оварїюм" жінки. Він твердив, що шимпанз-самиця повинна вродити людську дитину. Ці погляди сильно критикували англійський професор Карльстон і німецький Бідль, закидаючи Вороновому, що користується старими фотографіями з перед 3-ох літ і не має нових. З 1160 осіб, Воронов оперував тільки 23 жінок, а бувший асистент Штайнаха, який давно вже веде аналогічні досліди, що Воронов, ствердив, що до цього часу не вдалось прищіпити органи одного звіринного роду іншому. Воронов заявив на це, що таки вірить у можливість народження людської дитини самицею шимпанза.

ДЕ МИ ЖИВЕМО?

Львівське „Діло" з 13. серпня ц. р. пише: Під цим заголовком подали ми вчора за „Газетою Поранною" ревеляції згоза вязничних поліційних ґрат дотично замучення 30-літнього банкового урядовця Венклера у поліційних арештах. У нинішнім числі „Газета Поранна" продовжує ці ревеляції та піддержує в повній основі обвинувачення в злочині вбиства невинного вязня, арештованого за якусь дрібну провину: вуличну суперечку. Лікарі ствердили, що всі сліди на тілі померлого є наслідком катування і знущань, а що більше, що Венклер не був божевільний, лише зовсім нормальний. Прошу уявити собі, що діється з десятками жертв, яких смерть не виходить на денне світло. Скільки разів вказували ми на факти знущання над вязнями в поліційних арештах і наші докази польська преса нехтувала!

СКІЛЬКІСТЬ БЕЗРОБІТНИХ В ПОЛЬЩІ ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ.

Господарча криза в Польщі тріває надалі, а в наслідок того і скількість безробітних не зменшується, а навпаки збільшується. Минають жнива і біля сто тисяч польських робітників, які перебувають за кордоном у Німеччині і Франції, пісто тисяч польських робітників вернуться на батьківщину і тимсамим скількість безробітних значно збільшиться. А що буде зимою?

ПЕРЕДАЧА ЗЕМЕЛЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧІННЯ.

Виконуючи постанову ВУЦВК про передачу державних земель місцевого значіння незаможному селянству, у Полтавській окрузі намічено передачу земельним товариствам біля 8.600 дес. землі. Передачу буде скінчено до 1-го вересня з тим, щоб селяни могли використати відпускні їм землі ще цього року. Крім того, більше як 2.000 дес. землі одводиться під селище для безземельних селян та родин червоноармійців.

ПОСТАНОВА ЦККП (б) У. ПРО ПРЕСУ НА УКРАЇНІ.

Все зростаюча активність робітничих та селянських мас, зріст радянського господарства, поглиблення національної політики радянським урядом, збільшення індустрії — все це ставить перед періодичною пресою, що виходить зараз на Україні, нові завдання. Преса мусить стати дійсним організатором, пропагандистом, агітатором широких робітниче-селянських мас. Постановлено, щоби преса була не лишень щоденним інформадором, а стала голосом громадської робітниче-селянської думки. Радянський уряд України майже закінчує зараз українізацію державного апарату, тому преса мусить усилити агітацію і закликати робітничі маси до того, щоб ім стала близькою мова й культура більшости населення УСРС. Робітничі газети мусять звернути чималу увагу на справи української культури, літератури, побуту і т. д. Давати огляд журналів та книжок, що виходять українською мовою, робітників преси та кореспондентів обзнакомити як слідує з національною політикою українського радянського уряду, з українською літературою, культурою та історією. З метою дальшої українізації та обслугування української части робітництва треба прискорити організацію та вихід масової робітничої преси на українській мові. Для того, щоби наладити правильне забезпечення української преси кваліфікованими робітниками, відкривається на Украіні спеціяльний ВУЗ з факультетом української журналістики та літератури.

ПОВЧАЮЧА СТАТИСТИКА

В р. 1922 було в Німеччині 3454 часописів, у 1925 — 3152, цього року є їх 3257. З них 1967 виходить тижнево шість разів, 118 сім, одна вісім, 3 одинадцять, 2 девятнадцять разів, 205 раз тижнево, 255 двічі, 568 тричі, 73 чотири і 7 пять разів. Один часопис випадає в Прусії на 20.705 мешканців, у Баварії на 17.168 осіб, у Саксонії на 20.687, у Віртенберґії на 14,824, у Бадені на 15.791 у Рейнщині на 24.279, у Вестфалії на 25.406, у Бранденбурзі на 9.764, себто пересічно на 19.201 осіб один часопис. Просимо для цікавости обрахувати, на скільки осіб припадає в нас один часопис, і волосся стане вам дубом.

КУБАНСЬКА КОМІСІЯ ВИЇЗДИТЬ НА УКРАЇНУ.

Кубанський Окружний Партійний Комітет вирядив на Україну спеціяльну комісію зазнайомитись, як налагоджено справу в урядових установах та професійних і партійних організаціях, а так само вивчити культроботу й постанову справи народньої освіти.

Комісія зазнайомиться і з промисловостю та сільським господарством України. Комісія хоче дістати матеріял, щоб як найкраще перевести українізацію Кубані.

В Краснодарі одкрито українські вчительскі курси. По всіх школах викладається українознавство.

АНГЛІЯ Й ФРАНЦІЯ ОБІЦЮЮТЬ ДОВЕСТИ ДО РОЗОРУЖНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ДО РОКУ

ЖЕНЕВА, 13. вересня. — Спеціяльна комісія Ліґи Народів, яка займається скликанням розоружної конференції, має почати наново свої роботи дня 27. вересня та предложити свій звіт в марті або квітни слідуючого року.

Франція й Англія напирають на Лігу Народів, щоби розоружна конференція була скликана до року, однак другі держави сумніваються, що се вдасться зробити.

Приготовчий комітет нараджувався над принятєм обмеження приватної фабрикації воєнних средств. Комітет станув на становищи, що в тій справі требаби скликати осібну конференцію, але Франція заявила, що справа повинна бути трактована на загальній конференції. Англія заявилася за Францією.

ВИКОНАВЕЦЬ ЗАМАХУ НА МУСОЛІНІ ВІДОМИЙ АНАРХІСТ.

РИМ, 13. вересня. — Італієнець, арештований за виконаннє замаху на життя італійського диктатора Мусоліні, заявив поліції, що він називається Ернесте Джованині. Поліція, однак, каже, що вона вже прослідила, що се не є його справдішне імя, бо він називається Джіно Лючеті. Має він після поліційного слідства походити з місточка Авенци в провінції Тосканії, та має бути відомим анархістом. Поліція має арештувати всю родину підозреного, зложену з матери, двох братів і сестри.

По всій Італії відбуваються тепер арешти анархістів і соціялістів, відомих з діяльности проти фашистського уряду. Межи иншими арештовано Енріка Малятесту, відомого італійського анархіста. Богато людий арештовано на основі лісти осіб, яку найдено в домі виконавця замаху.

Мусоліні казав прогнати з уряду начальників поліції, які не передбачили замаху й не запобігли йому. Рівночасно він мав розмову з американськими газетярами й говорив їм, що він не потребує поліційної захорони для своєї особи, бо його захороняє добра звізда, яка його впевняє, що він помре природною смертю.

ТЯЖКІ БОЇ В ГОРОЖАНСЬКІЙ ВІЙНІ В КИТАЮ.

ПЕКІН, 13. вересня. — По занятю Ганкова військами уряду з Кантону наступили в цілій околиці завзяті битви й заворушення, в яких мало згинути богато цивільного населення. Коло 150,000 Китайців з провінції Ганков утекло до других провінцій.

Побідні війска Кантону стягають з купців Ганкова тяжкі контрибуції.

БОЛЬШЕВИКИ НА ПОМІЧ ШВАРЦБАРТОВИ.

ВІДЕНЬ, 13. вересня. — Большевицька амбасада в Відни відослала до Парижа весь архів про жидівські погроми, який находиться в руках большевицького уряду, та віддала його в руки оборонця Шолома Шварцбарта, вбийника Петлюри.

Архів складається з ріжних документів і фотографій та має спис 5,000 Жидів, які мали згинути підчас погромів у містах Проскурові, Житомири, Умани, Білій Церкві, Фастові й Дубовій. Свідоцтва сі заприсяжені рабінами сих міст та урядниками жидівських похоронних організацій.

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИКИ ЗАКИДАЮТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКОМУ УРЯДОВИ ФАВОРИТОВАННЄ ЖИДІВ.

МОСКВА, 13. вересня. — Українські робітники запротестували до центрального виконавчого комітету, закидуючи йому фаворитованнє Жидів. Робітники вказували на те, що так званий український державний комісаріят торговлі, розділюючи місця в українських фабриках, признав 300 місць на 800 Жидам. Наслідком сього зарядження большевицькі газети в Харкові дістали богато листів з жалобами, висказуючими подив на се зарядженнє.

З відповідью на сі листи виступив Петровський, президент „українського центрального виконавчого комітету", закидуючи робітникам антисемітизм, вузкоглядність і контреволюцію.

ВЛАСТИТЕЛІ АНГЛІЙСЬКИХ КОПАЛЕНЬ ВУГЛЯ ЗНОВА ВІДКИДАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ УРЯДУ.

ЛОНДОН, 13. вересня. — Властителі копалень угля знова відкинули пропозицію міністра скарбу Черчила, після якої властителі копалень, майнери й уряд малиби відбути спільну конференцію в справі закінчення вуглевого страйку.

Робітничі юнії домагаються від уряду, щоби ужив своєї урядової сили та примусив властителів прийти на конференцію.

МОРСЬКЕ ДНО КОЛО ОСТРОВА СВ. ОЛЕНИ ПІДНОСИТЬСЯ

ЛІВЕРПУЛЬ, Англія, 13. вересня. — Дослідники морського дна Атлянтійського океану ствердили, що коло острова св. Олени на захід від Африки воно піднялося за 25 літ на 2 морські милі. На слід сього піднесення попав корабель, закладаючий в тому місці підморські каблі. На карті, яка мала 25 літ, подано було, що море має 2,700 фатомів (себто 2,700 разів „у хлопа"), або троха більше, як три милі, а тимчасом при зміренню глибини показалося, що глибінь виносить усего 660 фатомів, себто коло три чверти милі. Причиною піднесення морського дна були певно вульканічні потрясення в нутрі землі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ РОСКОЛ ЧЕРЕЗ РІЛЬНИЧУ ПОЛІТИКУ

Немає нині дня, щоби з Росії не прийшла якась вістка про боротьбу межи фракціями в російській комуністичній партії. Одного дня чуємо, що сваряться. На другий день, що одна фракція побідила другу. На третій день, побідники вже прогнали зі своєї партії побіджених „ідейних противників". На четвертий день читаєш, а то вже тих „ідейних противників" виправлено заграницю на покуту. Сі жертви вказують, що боротьбу ведеться остро й безпощадно.

За що ведеться боротьба? Кажуть, що боротьба се за джаби, за посади, боротьба особиста, межи лідерами, яких є більше, як посад. Маленька частиця правди в сьому є, але не богато. Особистою боротьбою не можна пояснити всеї боротьби серед спадкоемців Леніна. „Бос" партії, Сталін (Нахамкес), певно зненавиджений богато товарища, бо він одяг чоботи Леніна, не маючи на се відповідної ноги. Всеж таки й не можна сказати, що боротьба виходить вся через те, що Сталін взяв собі Ленінову владу, не маючи Ленінової поваги серед партії. Причини мусять бути глибші, як особисті ненависти й зависти.

Вілием Дюренті, московський кореспондент Ню Йорк Таймс-а подає на основі своїх спостережень таке пояснення сеї ситуації в рядах комуністичної партії Росії. На його думку, комуністичній партії Росії вдалося при помочи капіталістичних методів вивести Росію з економічного хаосу (безладдя), в який попала Росія через війну й революцію. Завдяки сьому великі маси народа живуть нині в Росії не гірше, як вони жили до війни, а в деяких случаях навіть ліпше.

Щоби добитися сього, треба було пожертвувати й викинути в болото не одну засаду комуністичної партії. Зі старої комуністичної догми лишилася лишень одна річ, а саме диктатура пролетаріяту, себто те, що комуністична партія, яка вважається висловницею пролетаріяту, панує як неподільний пан над краем.

Тепер якраз приходить хвиля, коли й сю остатню живучу точку комуністичної програми треба буде викинути й забути. А приходить ся хвиля через те, що 130 до 140 міліонів селян не хоче вирабляти на землі більше, як доконечно потрібно їм самим на прожиток.

Селянське питанне висить над комуністичною партією як громова хмара, яка кождої хвилі готова принести їм бурю. Се питанне клопоче уми большевицьких провідників. Розвязка його се найважнійша справа будуччини.

Колиб звести се питанне до найпростійших висловів, то треба сказати, чи питанне обертається довкола сього, як може комуністичний уряд дати селянам два рази більше фабричних виробів по ціні два рази низчій, як досі.

Над сим власне „як?" і ведеться боротьба в рядах комуністичної партії. Одні кажуть, що Ленінову нову політику, ведучу до капіталізму, треба вести далі, а другі хотілиби навернути назад до „чистої" комуністичної політики та старатися силою зломати тих, які покажуться невдоволеними з неї.

Прихильники продовжування програми уступств для селян показують на те, що в Росії й нині селяньство становить основу державної екомічної політики. Ломити селяньство, значить ломати основи держави. Коли селяни захочуть переміни цілої фінансової й промислової організації краю, після свого інтересу, то всякий, хто їм тут спротивиться, буде противитися самим основам держави. Кріза комунизму лежить у тому, що міліони селян поволи приходять до переконання, що при комунізмі, при строгім виконуванню комуністичної програми, селяни не можуть добитися того, що вони вважають правом на плоди своєї праці.

Дюренті остерігає заграницю перед робленнем занадто скорих заключень, а спеціяльно перед надіями на селянське повстанне в користь старого, себто царського, режиму. Селяни Росії на монархістичні затії зловитися не дадуть. На його думку, вони навіть не підуть дорогою повстань проти совітів. Вони просто будуть вертіти большевицький уряд зі середини, пригадуючи йому його власні слова про свободу для селян, про селянську організацію й селянські інтереси. Способів на примушенне большевицького уряду вони мають досить. Сили й відваги їм не бракне, бо політична свідомість та рішучість селян уже богато підросла.

Як каже Дюренті, грубі селянські пальці вже написали большевикам на стіні: „Давайте товарів".

За короткий час вони напишуть: „Ваша (большевицька) система мусить пропасти, як вона не може нам достарчити товарів".

Наконець вони додадуть ще одну лінійку: „Змініть свою систему".

І так буде, як вони скажуть. Не міг їм спротивитися великий Ленін, то не опрудться їм маленькі людці, що пробують ходити в його чоботях його слідами.

КНИЖКА ДЛЯ ЧОЛОВІКА СЕ ТЕСАМЕ, ЩО КОМПАС ДЛЯ КОРАБЛЯ. ВОНА ВКАЗУЄ ЙОМУ ПРАВДИВУ ДОРОГУ СЕРЕД ОКЕАНУ ЖИТТЯ І ХОРОНИТЬ ЙОГО ВІД ПІДВОДНИХ СКАЛ, КОТРІ МОЖУТЬ ЗГУБИТИ ЧОЛОВІКА НА ЙОГО ЖИТТЕВІЙ ДОРОЗІ.

БЕЗБАТЧЕНКИ

(Карпаторуське москвофільство).

На протязі всеї історії найтяжчої недолі зазнали ті українські землі, що положені сумежно з чужими народами, які оточують Україну зо всіх боків. Особливо тяжка була доля тих земель, що положені на заході України, бо коли на сході український нарід відмежовувався від московського народа слабо населеними теренами, а ще давнійше неприступними лісами та болотами, на заході він межувався з густозаселеним тереном инших народів, як польського, литовського, мадярського та й молдавського. Сдрінувшися з непоборимим опором для свого поширення з боку своїх західних сусідів, польський нарід та мадярський, повів у свою чергу шалену експанзію на землі східних сусідів. З того повстала боротьба з Українцями, яка уже довгі сотки років не вгасає.

Політично-державно перемогли наші вороги, бо захопили Галичину, частину Волині, Холмщину та Закарпатте, але український нарід не піддався винародовленню й зберіг свої риси національної окремішности. Постійна боротьба на економічному полі привела до того, що народні маси ставляться крайно ворожо до своїх гнобителів. Найшлася лишень дуже нечисленна жмінка інтелігенції, яка зраджувала інтереси свого народа, йдучи на службу народа-переможця.

Таким чином повставала сполячена та змадярщена інтелігенція, яка замість проводу в боротьбі свого народа проти Поляків та Мадярів, провадила працю свою в інтересах ворогів українського народа. Так повстала зграя на Закарпаттю попів мадяронів, а в Галичині, Холмщині та Волині польонофілів. Вони ставали на службу держави, ворожої їх народови, й за „шматок гнилої ковбаси" провадили росклад та деморалізацію національних сил, українського народа.

В той час, як окремі одиниці започатковували нову добу українського відродження, на тих землях розвинув уже досить широку діяльність новий чинник, що для своєї користи почав провадити ту саму політику нищення національної свідомости українських мас, яку провадили Поляки й Мадяри. Тим новим чинником була Москва, що використувавши несприятні умови для земель Великої України, остаточно підбила їх під владу московських царів, принявши разом з тім, при московським царі Петрі Першім, стару українську назву „Русь". Не багато, як двіста років тому почало зникати й забувати імя напів-азіятської держави й народа „Московщини", а натомість набувало право горожанство імя нової держави „Россія", що повставало з переробленого „Русь".

Виконуючи свої імперіялістичні завдання, московські царі, під іменем „русских" імператорів, повели наступ на ті українські землі, що ще були поза межами їх імперії. Користуючись з близької подібности слів „Россія" й „Русь", вони стали називати всіх своїх підданих „русскими", замість звати їх „Росіянами", під який термін можуть підійти всі народи, що населяли й бувшу Росію, а між ними й Москвини. Царський уряд почав провадити пропаганду серед українського населення головне Галичини та Закарпаття, яке ще зберігало свою стару назву від пня „Русь". Для більшої европеізації Москвинів та затертя різкої ріжниці у традиційно ворожих „Москаль" та „Українець", почали Москалі звати себе „Вєлікоросами", а Українців „Малоросами". Таким перехрещуванням старих історичних імен двох народів царський уряд гадав поволі злити в один монополіт Росію. Як дальші історичні події й теперішня доба показали, що то були зайві зусилля, бо в природі не можна ніколи лучити два виключаючих один одного елементи. Таке сполучення може або принести смерть одному з тих елементів, або привести до катастрофального вибуху. Не дивлячись на всі зусилля московська стихія не змогла залити й проковтнути українського народа, а тому прийшло до вибуху й катастрофи між ними.

Отже з тим іменем „ми русскія", як і ви, мовляв, Москвини повели свій атак на український нарід, що заселяв землі, які ще не були підбиті Московщиною та до яких ще не було приліплено універзальної етікетки: „Россія". В Галичину й на Закарпаття послано московських „послів" у вигляді „злата" та обіцянки ріжних ласк від „Русскаво царя".

Як каже народня приповідка: „Аби було корито, а свині знайдуться". До московського корита почали збігатися ріжні неудачники, яким не пощастило дістати доброго пайка від Мадярів чи Поляків. Поволі з них витворилася група москвофілів, яка почала вносити в лави свого народа нову антинаціональну ідею, що той нарід є рідний брат на пів-азіятсько-фінського народу, Москалів. Ніколи не стикаючись з Москалями ранійше й зовсім не знаючи їх, але увесь час жагуче шукаючи врятування від польсько-мадярського гніту галицько-закарпатські маси почали прислухуватися до голосу нових агітаторів, які по більшости стояли на такому культурному уровені, що й самі вірили в правдивість своєї пропаганди.

Тому серед Галичан та Карпаторосів москвофільство було розрослося в поважну силу. Але знову, як ненатуральне, неприродне, а штучно нащіплене явище, воно почало занепадати, не встигши принести з свого цвіту овочів для московської держави. Ранійше й скорше воно почало занепадати в Галичині; тут остаточно дійшло до того, що остання фортеця москвофільства, найбільш активна, ідейна й міцна, нарешті признала свої блуди, та заявила кілька тижнів тому назад, що вона далі буде присвячувати свої сили на розвиток української національної культури.

Такийсамий рух почався й на Закарпаттю, ще в часи великої війни. Правда, він там ще заповільний і слабий, але всеж росте, кріпне й набирає сили. Лише низький культурний рівень народа та великий наплив на Закарпаття не тільки москвофілів, але й чистокровних Москалів на час затримують звільнення українського народа від москвофільської омани. Але всеж те звільнення, хоч поволи, але певною ходою йде. Нарід пробуджується до національної свідомости. Найбільшим покажчиком такого пробудження була постанова про прилучення закарпатських земель до України, яку зробили представники Закарпаття в Мармарош-Сиготі в 1918 році.

Якби тепер не намагалися москофіли припинити початий процес відродження національної свідомости українського народа на Закарпаттю, їм ходу історії назад не повернути. Пройде час, і закарпатським москофілам теж доведеться признати, що український нарід істнує, що культура українська є, живе й розвивається. Разом з тим доведеться згодитися з тим, що національно-політичним центром мусить бути Київ, а не Москва, з якою Закарпатська Україна в історії жадної стичности не мала. Коли у своїх мріях, вихоханих на московськім золоті, ще можна перенестися безпосередньо до Москви, то в культурному, економічному й політичному, реальному життю, не можна дійти до Москви, минаючи великі простори української землі з її столицею Київом. А своє відношення до Московщини определить сама Велика Україна. В якому відношенню буде стояти Київ до Московщини, то вирішить сам Київ, а не буде за нього рішати Ужгород, бо йому далеко і не зовсім зручно.

Отже, коли народні провідники із Закарпаття не хочуть валятися „гнилою колодою" під ногами свого народа, коли вони не хочуть, щоби всі їх зусилля в боротьбі за Московщину проти українства не були боротьбою з вітряками, то вони повинні признати, що коли мають орієнтуватися у своїй боротьбі проти мадяризації та чехізації чи пословачення свога народу на яку зовнішню силу поза межами Закарпаття, то такою силою, цілком природно мусить бути Київ, а не Москва. Український нарід на Закарпаттю то плоть від плоті й кість від кости великого українського народу з його серцем Київом, а не азіятсько-фінського народа Московщини. Тільки знайшовши свій рідний ґрунт, тільки повернувшись до господи свого рідного батька, Закарпаття зможе нарешті знайти тверді підвалини для свого відродження й національно-державного визволення.

Для сього в краю, на Закарпаттю, початки вже є. Нема їх лишень на американській еміграції із Закарпаття. Тут її ще міцно тримають у своїх лещетах „русскія православния батюшкі", а їм допомагають свої греко-католицькі „угро-руси", та зграя москофільського гуртка, що захопила провід у свої руки по ріжних „карпаторуських" організаціях. Завдяки їм Українці із Закарпаття своїми мозолями зароблять на годівлю ріжних московських „батюшек", що затроюють як не мадярською, так московською блевотою народню національну душу, національну свідомість.

Ріжні ті „карпато-русскія" ґазети, „Русскій Амеріканській Вѣстнік", і „День" та другі, зі шкіри лізуть та „просвіщають" свій „русскій нарід", який розуміє по „русскі" так само, як по болгарському, або сербському. Треба було би їм памятати, коли редаґують свої ґазети, що сталося із „бабушкой русской революції" Брешко-Брешковською. Вона в 1923 році виступила на одному зїзді в Закарпаттю й сказала палку промову. Плескали їй дуже щиро, а дехто заплакав почувши „родноє рускоє слово", так писали ґазети. Але бідна московська соціял-патріотка трохи не впала від удару, коли один з делеґатів попросив, щоби вона повторила свою промову „по руськи".

„Та я-ж па русскі вам ґаваріла", каже старенька бабуня. „Але ми нічого не зрозуміли, бо ви говорили якось инакше по руськи".

Так само й ті ґазети, що пишуться „якось инакше па руські". Коли візьмеш таку ґазету до рук, то знаючи мови українську та московську, не завжди второпаєш, що там пишеться. Як же бідному „карпаторосу", яикий ледве може прочитати друковане слово, добре йому відоме, а в цих ріжних, „Русскій Американскій Вѣстнік", „Правдах" та „Свѣтах", він не знайде й 10% знайомих йому слів.

Зайва трата сил і засобів, така доля всіх безбатченків, що хотять доказать свій родовід. Закарпатте має свого батька Київ та матір Україну, тому не треба цуратися їх собі на погибель, а людям на посміховище.

Пора вже хоч в Америці набратися розуму та відмовитися від непотрібного русотяпства, а стати в обороні своєї національної гідности.

„Як у гостях не добре, а дома ще краще", — так говорить мудра народня поговірка.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ДВА НАЗАРУКИ Й КОТРОМУ З НИХ ВІРИТИ?

Попали й мені книжочки, які вибив рутенський епископ зі статий пана д-ра Назарука в „Америці" і розіслав по своїх священиках на розпродаж.

Одна книжочка називається так: Др. Осип Назарук. Наш Епископат в Америці і Боротьба Проти Нього.

Друга називається: Голос Европейського Владики Преосвященого Діонізія й инші голоси про наші церковні справи в Америці.

Зачуваю, що вже появилася й трета книжочка, але в нашій парохії її ще не росширювано.

Я дуже радий, що дістав сі книжочки, бо я їх можу порівнати зі ще одною книжочкою, яку я маю в своїй бібліотеці, а котра називається: **Др. Осип Назарук. Що се є: суспільні кляси, боротьба кляс, буржуазія, пролетаріят, капіталізм і організація.**

В сій першій книжці пише пан д-р Назарук на самому вступі так:

„Від хвилі упадку української державности та її світської влади, проти котрої ні в минувшині, ні в сучасности ніколи й нічим не провинилася ніяка українська церковна гієрархія — являється найвисшим верхом нашої суспільности наш Епископат. Се верх признаваний від віків і своїми і чужими, навіть ворогами. Не есть се стан нормальний. Бо Спаситель, котрого слово се найвищий закон для Церкви і всіх Працьовників її — вчив ясно і виразно: „Царство моє не от міра сего". А се значить, що область Церкви се область духа і моралі. Одначе власне та область есть основою і фундаментом усякої здорової суспільности та трівкости всякої її сили і тим самим також світської. Колиж світська влада якогось народу впаде, тоді автоматично і самозрозуміло остає ще Влада Духовна. Вона часто богато соток літ передержує на собі ненормальний для неї тягар всякої репрезентації народу в часах, коли даний нарід попадає в хаос і неволю. Той подвійний тягар репрезентації передержала більше ніж пів тисячі літ наша церква під страшенно тяжким гнетом окупантів. Передержала — і все радо уступала другу, світську репрезентацію світській владі нашого народу і нашої землі. Як тільки та влада появилася, вона ніколи не мала перешкод від нашої Духовної Влади, а все знаходила поміч і підмогу по силам Церкви нашої і Працьовників її. Доказів на те безліч в цілій історії української землі і нема ні одного противного доказу аж до наших днів — коли Працьовники нашої Церкви по всій земли і в усіх країнах світа, де тільки були священики наші, обстоювали й підпирали світську владу України — навіть з проповідниць і конфесіоналів. Словом, за тисячу літ нашої історії не було і нема ні одного випадку неприхильного поведення нашої церковної Гієрархії супрсти нашої світської влади або представників її".

Зі сього писання виходить, що українські католицькі епископи є тепер одинокими правними представниками українського народа, що вони були такими представниками все, коли український народ не мав свого національного уряду, і що за таких представників їх признавали й тут на землі, і там, на тім світі. Пан д-р Назарук підносить заслуги українських епископів для українського народа. Виходить, що вони одинокі можуть зробити щось доброго для українського народа.

Так пише д-р. Назарук під датою: Филаделфія, 1926.

Але я маю ще одну книжочку про суспільні кляси, в котрій говориться таке:

„Але до чого се балакати про згоду між такими противниками, як між робучим народом і мухоморами та галапасами, коли навіть серед пануючих кляс, серед тим мухоморів та галапасів нема згоди: ті пани, що мають богато землі (властники великої земельної посілости, поміщики) нераз воюють з такими, що живуть з капіталів (з покладних грошей); і сі й ті нераз бунтувалися проти царів і королів, а всі вони разом нераз жерлися з високими церковними достойниками. А над чим же вони жерлися? Собаки жеруться над кістьми, а люди люблять такі кости, що на них є хоч трохи мяса; тою кістю, що над нею гризлися мухомори й галапаси, був і є робучий народ. А галапаси й мухомори жерлися й жеруться над тим, хто з них має робучий народ найбільше висисати — обдирати, або над тим, кому має припасти се, що вже наздирали з народа. Та як сей висисаний робучий народ починає протирати очи й хоче приглянутися, хто се його так скубе, тоді всі галапаси й мухомори перестають сперечатися поміж собою та збиваються в одну купу, в одну масу тай разом виступають проти народа; одні засипають йому піском очи, щоби народ не видів, о що їм ходить **(наприклад, як пани настрашилися страйку, то ксьондзи (попи) почали проповідувати проти страйку)**, другі вбивають клин між простий народ (наприклад в Галичині кажуть темному мужикови, який гадає, що латинник (чоловік римсько-католицької віри) та Поляк, се все одно: ти латинник, то дай голос на пана) і так ще тіснійші закручують кайдани робучого люду.

Така негідна робота називається по вченому: затемнювання клясової свідомости. Клясову свідомість має сей, хто розуміє, з якого „стану" вийшов і не дасться відвести від боротьби за долю своєї кляси, свого стану, ні латинським обрядом, ні панською ласкою, нічим".

В другім місци сеї самої книжочки пан д-р Назарук пише:

„Але не гадайте собі, що тепер для шляхти найліпші часи. Де там! То давно шляхта мала рай. Убє бувало шляхтич мужика, а схоче дати на домовину для нього, то ще добрий пан: як не дав, то також ніхто йому нічого не зробив. Попи, що тепер мають такі великі роти і скрізь бачать смертельні гріхи, навіть у тім, як мужик перечитає собі яку немилу їм часопись, — тоді мовчали і не бачили нічого. Всі лучші посади (жировиска) серед чиновництва мала шляхта. Попівство і шляхта, ті два найвисші стани, верховодили в цілім світі. Гірко було кожному, хто не мав ряси або гербу (шляхоцької відзнаки). Такий, хочби мав і якє велике майно, значіння не мав ніякого: найпаршивійший і найдурнійший шляхтич мав першенство й перед наймудрійшим, найстаршим тай навіть богатим чоловіком без гербу".

А в третому місци пан д-р Назарук пише:

„Помагають їй при тім два роди платних наймитів-помічників: одні вбрані в духовні ряси, другі в блискучі мухоморські ковніри. Одні клепчуть робучому народови від хресту до гробу, щоби терпів і робив, другі пильнують, щоби робучий народ не перемінив несправедливого порядку, так, як його недавно, бо ледви тому сто кільканацять літ, перемінено".

Так писав пан д-р Назарук у книжочці з 1915. року. Хто не бачив автора, той сказавби, що се зовсім другий чоловік писав. За 11 літ перейшов один і той самий чоловік від одного аж до другого. Так немовби тут був д-р Осип Назарук „номбер

Вон", а там д-р Осип Назарук „нумер два".

Пощож тепер розширяється нові писання сього д-ра Назарука Но. 2.? Хто може в них повірити, коли знається, що писав д-р Назарук Но.1?

Мені здається, що вірити тут не можна ані одному ані другому. Треба пождати ще 11 літ, а за той час вирине д-р Назарук Но. 3. і він напише ще щось зовсім инчого. Може дехто сказати, яке нове становище зможе заняти д-р Назарук Но. 3., але се не слушне питанне, бо деби хто міг припустити 11 літ тому назад, що д-р Назарук Но. 2. займе таке становище?

А дасть Бог дочекати ще пана д-ра Назарука Но. 3., то ще й тоді не можна буде приняти поглядів пана д-ра Назарука Но. 3. за остаточні, бо він готов ще собі пожити 11 літ і ще раз змінити погляди. А може й 11 літ не буде потребувати? Може набере такої вправи, що за один рік зробить те, на що давнійше потребував 11 літ? Панови д-рови лекше погляди змінити, як нові черевики купити. Тепер він клерикальні чоботи носить, а за кілька літ, хто зна, що він возьме? Може буде босо ходити, як Капуцин, а може й польські „бути" на брижах собі купить. Лиш підождім, а покищо його поглядами не журімня. На те пан доктор погляди має, аби їх покидати. Як він сам їх не шанує, пощо нам їх шанувати.

Нюарк, Н. Дж.

ТОВАРОВІ ЛИШКИ ЗБІЖЖЯ.

Одеське статбюро підрахувало відомости про врожай в окрузі. По окремих культурах вродило — жита 7.487 тисяч пудів, озимої пшениці — 20.598 тис. пуд., ярової — 1.118 тис. пуд., ячменю — 4.938 тисяч, вівса — 779 тисяч, проса — 246 тисяч, кукурузи — 10.176 тисяч і соняшників 1.112 тис. пудів.

На потреби сільського населення піде 17.610 т. пудів зерна та на прохарчування міст 3.920 тисяч пудів.

Лишки по всіх культурах становлять 24.927 тисяч пудів в той час, як в минулому році лишків по окрузі було тільки 13 міліонів пудів.

Раз Потьомків, невдоволений Запорожцями, казав до них: „А знаєте ви, хахлаї, що в мене, в Миколаєві, будується така дзвіниця, що як задзвонять, то в Січі буде чути"?

„Овва, — відповів старий Запорожець, — у нас є такі бандуристи, що як вони заграють на Січі, то так будуть в Петербурзі гуляти".

Гетьманови Розумовському, як він жив на засланню, позбавлений булави, казали раз, що в нього рішучо забогато слуг, і що деякі з них йому не потрібні.

„Не перечу, відповів гетьман, що вони мені не потрібні, але спитайте ви їх, чи я їм потрібний?"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збираються святкувати врочисто память Франка.

На запросини Січи імени Богдана Хмельницького і Січи Чорноморської в Ню Йорку відбулися в середу, 8. вересня, збори делеґатів місцевих товариств в справі святкування ювилею Івана Франка.

На збори зявилося поважне число делеґатів та приватних запрошених гостий. На запит представників Січий показалося, що другі товариства ніяких плянів не мають, а котрі плянували, реальних кроків для переведення плянів не зробили. З огляду на те Січи предложили місцевим орґанізаціям приступити до свята, яке Січи збираються відсвяткувати дня 26 вересня, а до котрого приготовання вже майже всі покінчені. По короткій дискусії збори постановили приступити до свята, до якого дали ініціятиву Січи.

Збори постановили, що на нарадах мають мати рішаючий голос представники товариств, а приватні запрошені гості голос дорадчий.

Підчас дискусії над програмою постановлено потвердити плян Січий зарядити як першу частину свята врочисту панахиду по Івані Франку, яка малаби бути відправлена в українській католицькій церкві св. Юра в Ню Йорку, коли парохи сеї церкви, не дивлячися на нахабний похід епископа Богачевського проти подібних національних свят, згодяться сю панахиду відправити. Представники двох місцевих товариств, вийшовши з погляду, що такої панахиди по Івану Франку не повинно правитися, заявили, що вони участи в святі не будуть брати. Другі товариства заявилися за панахидою одноголосно.

Як другу частину святочної програми ухвалено урядити сейчас після панахиди святочну академію в честь Івана Франка. Вона має складатися з кількох святочних промов. Ся часть обходу має відбутися в Українському Народнім Домі на 6-ій вулиці.

Вечером в тій самій салі має відбутися величавий святочний концерт.

М. В.

ПОКЛИК ДО СЕЛА ГОРОДНИЦІ, ПОВІТ ГУСЯТИН.

Дорогі Родимці! У нас ніхто не памятає, щоби була читальня в нашім селі. Аж доперва по війні зачали люди думати за просвіту. 1924 року ми заснували читальню завдяки молодому священикови. Він день і ніч працював над темним селом, ходив по селу, просив молодих людий і зробили цеглиі поставили вже. Тільки ще нема чим покрити. Тож просимо вас, милі братя і сестри поможіть у так важнім ділі, а рідненька Україна буде вам вдячна.

Хто би хотів післати впрост до краю, а хто хоче може післати на адресу: Ксеня Чагарин 155 Boyden St., Woonsocket, R. I., а я вишлю через Обєднанне до краю. Дотепер жертви зложили слідуючі: по 2 доляри: Настуня Полуяк, П. Зарівний, К. Чагарин, Ю. Ґабрик, К. Бойко; по 1 дол.: К. Ліщинська, Ю. Маланчин, К. Полуяк, М. Древняк, А. Сопотяк, М. Кучер, М. Ґніт; по 50 центів: А. Волинець, Йосиф Кава, Марія Литвинець; І. Мартинюк 1 дол. Разом $19.00.

До Комітету входять: Ксеня Чагарин, Михайло Ґніт і Настя Полуяк.

Ксеня Чагарин.

ФРАНЦУСЬКА ПРЕСА ПРО ПОВОДЖЕННЯ ПОЛЬЩІ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

Великий провінціональний часопис „Депеш де Тулюз" (18. видань) — орґан соц. радикалів, в числі з 6. липня, піддає в передовій статті гострій критиці поводження Польщі в Східній Галичині. — Бюлетень французького Комітету проти терору з 24. червня, присвячений весь Польщі, — з натиском на положення українського народу. — „Юманіте" з 3. липня подає довгу і змістову статтю про східно-галицьке питання.

ІВАН ФРАНКО.

ІВАН ВИШЕНСЬКИЙ

Його час і письменська діяльність.

(Докінчення).

(5)

IV.

Івана Вишенського зачисляють звичайно до полемістів, що боронили православє проти заходів латинства та унії. Се вірно, але тілько в части. Властивої полемічної арґументації в його писаннях не так богато, як би веліла догадуватися назва полеміста, тай то властиві догматичні дискусії у нього не оріґінальні, а взяті переважно з сучасних українських або польських полемічних творів. Головна сила полеміки Вишенського, яка дуже часто переходить у сатиру, лежить у його глибокім розумінню етичної сторони спору між латинниками й православними, а головна сила його таланту в ілюстрованню релігійних віроучень та суспільно-політичних відносин драстичними прикладами, подробицями та порівнаннями, взятими з дійсного життя. Се надає його писанням далеко більшу історичну та літературну вартість, ніж та, яку мають хочби наймайстерніші теолеґічні полеміки в роді „Палінодії" Захарії Копистенського. Головну основу розлому між латинством і православєм Вишенський бачить у гордости латинників, а поперед усього пап римських, які задля своїх чисто світських, політичних цілий протягом століть систематично фальшували все християнське віроученнє і традицію найстарших отців церкви та сімох вселенських соборів і зробили з релігії найстрашнійший знаряд для духового та політичного поневолення народів. Ту основну прикмету латинської культури, — гордість і зарозумілість, Вишенський виясняє найріжнійшими прикладами і найвимовнійшими психольоґічними малюнками. Ось яким способом він влучно збиває пиху та гордість українських владик і єрархів: „Говорите — каже він до них, — ті хлопи прості в своїх кучках і домках сидять, а ми в палацах лежимо; ті хлопи з одної мисочки поливку, або борщик хлепчуть, а ми прецінь по кількадесять полумисків ріжними смаками уфарбованих пожираємо; ті хлопи бічським або моравським ґермачком*) покриваються, а ми прецінь в атласах, адамашку і соболевих шубах ходимо; ті хлопи самі собі і пани й слуги, а ми прецінь маємо по кількадесять льокаїв у ліберіях; перед тими хлопами ніхто славний шапки не здійме, а перед нами і воєводи здіймають і низько кланяються. На таке кокошенне, панове біскупи, відповім вам ось що: ті архиєреї, що Христа замучили, були подібні до вас і сиділи на епископських столицях як і ви, але хлопи Христові ліпші від них були і нині є. Вони так само навантажували черева, як і ви, але хлопи Христові, голодні правди, ліпші від них були і нині є. Вони свої трупи так само мягко і коштовно зодягали, як і ви, але простаки Христові в одній одежині ліпші від них були і нині є. Вони так само мали довкола себе драбантів, як і ви, але хлопи Христові, що самі собі служили, ліпші від них були і нині є. Тамтих Пилати та Ироди так само шанували і перед ними уклякали, як і перед вами, але хлопи Христові, гонені і опльовані, обезчещені, поганьблені, обсміяні, биті і повбивані, ліпші і чеснійші і славнійші від них були і нині є. Оттак то й ви, панове біскупи, сидите на місцях епископських, але не сидите на гідности й чесноті; пануєте над селами, але над вашими душами діявол панує; зовете себе свяченими, але єсте прокляті; йменуєте себе епископами, але єсте мучителі; міркуєте, що ви духовні, але ви поганці й язичники".

Оттак то смів тоді відзиватися духовний до духовних і не то, що його ніхто за се не переслідував, але його слова йшли з рук до рук, від братства до братства, із монастиря до монастиря, а найблизша потомність під живим враженнєм його слів, шануючи його щирість, прямоту і неустрашену відвагу, а заразом його чисте й трудолюбне життє, називала його святим чоловіком.

Головну силу народа бачить Іван Вишенський не в пастирях, не в панах, а в стаді, в простім народі. „А на панів своїх руського роду не надійтеся, — упоминає він, — бо ті пани відкинулися своєї віри й мови і луплять незгірш чужих". Такого руського пана, що не дбає про свій нарід, він називає „дитиною, що колишеться в колисці роскоші", а вкінці показує, що коли цінити чоловіка після його чесноти, праці та загального добра, то оті бідні хлопи та кожумяки окажуться справді панами, а пани бідними невольниками, що термосяться в оковах своїх власних примх, пристрастий та пустого життя.

Такі богаті пани литовські, руські (українські) й польські, посилали своїх синів на високі науки до Італії, Німеччини, Франції. Видячи, які ледачі люди виходять із тих шкіл, а не доходячи глибших причин, Іван Вишенський у своїх посланіях ударяв сильно на ті школи, в яких учать латинської та грецької мови, Плятона й Аристотеля та инших поганських письменників. Не треба думати, що Вишенський так і хотів лишити своїх земляків у темноті та відгородити від решти світа, аби тілько вратувати їх православє. Та проте певна річ, що він довгий час не міг розібратися в тих нових явищах західно-европейської культури, що напливали на Русь-Україну. Латиняни, а особливо Єзуїти нападали на православє з ріжних боків, опираючися на грецьких і латинських письменників, церковних і світських. Грецькі патріярхи, особливо Мелетій Пігас і Кирило Лукаріс, писали також листи і книжки в обороні православя, значить, треба було знати по грецьки й по латині, знати не тільки богословє, але також історію, право церковне та світське і богато ще дечого иншого, щоб з успіхом боронитися. Зрозумів се Вишенський, бувши з Афона на Україні в початку XVII. в. і вже потому писав, що не виступає загалом проти шкіл, але треба тілько пильнувати, аби в них не пропало православє.

Та зате як гарно і розумно писав він до простих письменних людий, міських та сільських, священиків і братчиків, поучуючи їх, як мають з пожитком відчитувати книжки, або письма перед своїми парафіянами. Маємо образ, подібний до наших читалень у перших початках їх розвою, коли нерідко трафлялося, що письменний у читальні був тілько один, священик або дяк, а решта членів були неписьменні, отже слухачі, а не читачі. От тим то сей письменний повинен був не тілько читати, але також пояснювати людям прочитане. „Поперед усього — пише Вишенський у своїй невеличкій інструкції, поставленій на чолі доконаної ним самим неповної збірки його писань — нехай буде читач тямущий, у читанню біглий і бистрозорий. Нехай не повторяється і не зупиняється на одній річи по два або по три рази, але в міру, рівно нехай поступає слово за словом за стежкою того, що написано. Нехай на запятих (протинках) зупиняється троха, на точках більше, а пройшовши дві, три або кілько може захопити точок, а особливо, де би кінчився зміст реченння, там нехай духом відпочиває, віддихає і постоює, а то длятого, аби простим і неписьменним слухачам ясне і зрозуміле було значіннє того, що написано. По друге, зібравши до купи братію православних до школи рано, по проспанню ночи, поки ще світовий шум, трівога і турбота не наляже на здорову і свіжу думку і не перетягне її до земних клопотів, і доки ще живіт не навантажений старавами, тоді треба читати. По третте: не обтяжувати слуху немічних людий довшим читаннем, але власне 30 або троха більше карток прочитати і на тім скінчити, а заложивши закладку, проси слухачів на другий поранок на такий самий празник і бенкет духовий, і так поранок за поранком проходячи, аж доки не скінчиш усеї книжки. А зібраних проси, щоб, хто зачав слухати здорові та тверезі думки написані в письмі, той дослухував і до кінця, а що з сего скористають, се, думаю, пізнають самі з досвіду, коли добре вислухають".

Ось і все, що на разі маю сказати про нашого давнього письменника Івана Вишенського. Не богато у нас у давнину було людий, котрі посмілиб і зумілиб так близько доторкатися до насущних духових потреб нашого народа, і виявляти ті потреби та долегливости його життя таким горячим і ярким словом. Постать Івана Вишенського була першою літературною появою, що ще при кінці 80-их років минулого століття збудила в мені охоту до наукового оброблення його літературної спадщини. Здобутком сеї охоти були три наукові праці, присвячені Вишенському: одна писана російською мовою і друкована в „Кієвской Старинѣ" 1889, ч. 4, при якій опубліковано декілька невідомих доси творів Вишенського, знайдених мною в рукописі підгорецького монастиря; друга була простора розвідка: „Іван Вишенський і його твори" (Літературно-наукова бібліотека, книжка 21—30), написана ще 1890 р., а друкована аж 1895 р., а третя популярна розвідка, друкована в „Хліборобі" 1891 р. і видана також окремою брошурою. В р. 1900 я подав у „Записках наукового товариства ім. Шевченка" том XXXV—VI. ще один причинок до пізнання письменської діяльности Івана Вишенського про згаданий висше його твір, друкований за його життя 1592 р. Пізнійше в р. 1902 постать Вишенського зробилася темою моеї поеми. Основа поеми — печерне життє і смерть Вишенського — тілько в одній части моя поетична фікція, бо про своє печерне життє згадує Вишенський сам у заголовку свойого останнього писання.

*) Ґермак, здрібніле ґермачок — грубе сукно, вироблюване в XV. в. в польськім місточку Бічу (Biecz), або на Моравії.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПІТСФІЛД, МАСС. Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 150, дає до відома усім членам і членкиням сего відділу, що спеціяльний мітінґ відбудеться в четвер, дня 16-го вересня, на котрий проситься явитись точно о 7-ій годині вечером в церковній гали. Неявившийся член заплатить кару 50 ц. Є важна справа до вирішення. — Петро Шульган, предс.; Андрій Ґуска, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ., від. 170, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, дня 17. вересня, точно о годині 7.30 вечером в У. Н. Домі, 72 Моріс Стр. На зборах будуть важні справи до полагодження. Обовязком є кождого члена явитись. Пригадуєсь інтересованим членам, щоби привели зі собою нових членів; будеться приймати до У. Н. Союза і до Товариства без вступного. Пригадується членам, щоби вписували своїх дітий до молодечого Союза, бо що днини є ріжні випадки з дітьми отже вписуйте своїх дітий, щоби не було за пізно. — І. Павлик, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в пятницю, дня 17. вересня вечером о годині пів до 8-мої в церковній гали на Chestnut St. Буде розданне тікетів на концерт і баль, який відбудесь 24. жовтня. Проситься всіх членів явитись, а довгуючих проситься вирівнати свої залеглости. — Т. Пилипишин, предс.; Гр. Сакала, кас.; Василь Мандзій, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Вол. Великого, від. 179, повідомляє всіх членів місцевих і позамісцевих, що квартальний мітінґ відбудеться о 1-ій годині пополудни в неділю, дня 19. вересня в Нородні́м Домі, 1523 Гікорі Стр. Неявившийся член підлягає карі 50 ц., а урядник 1.00 дол. — М. Дмитришин, предс.; Т. Шпить, секр.

СТ. ДЖОЗЕФ, МО. Тов. Зап. Січ, від. 355, подає до відома всім своїм членам, що три-квартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 19. вересня, о год. 2. пополудни на парафіяльній гали, під ч. 526. Обовязком є кождого члена прибути на сей мітінґ, бо є важні справи; буде звіт контрольної комісії. Неявившийся члена на час заплатить кари 50 центів, а урядник 1.00 дол. — Петро Рак, предс.; Н. Калагурка, кас.; Ф. Солоничний, секр.

ТОЛІДО, О. Бр. св. Николая, від. 167, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться дня 19. вересня, в неділю пополудни точно о год. 2-ій, під ч. 923 Nebraska Ave. Є кілька важних справ до полагодження, тому проситься всіх члені вбути присутними на час. На сих зборах будеся роздавати статут У. Н. Союза для кождого члена. Також проситься привести своїх знакомих, котрі еще не є членами а бажають вступити до У. Н. Союза і до Братства. — Б. Унисько, предс.; Н. Розщінка, секр.

ВЕСТ ПУЛМЕН, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 19. вересня, о 2-ій годині пополудни в гали парохіяльній. Проситься всіх членів явитися на цей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Пригадується тим членам, котрі ще не зложили своєї жертви на будову Сиротинця при У. Н. Союзі, що вже крайна пора відіслати спис жертводавців і ту суму, яку вдалось зібрати. Взиваєсь довгуючих членів, щоб вирівнали свої залеглости як за себе так і за дітий, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Тимко Янсевич, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Вільна Україна, від. 176, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, дня 18. вересня, о годині 7.30 вечером в льокали Укр. Гор. Клюбу, 618 W. Lackawanna Ave. Проситься всіх членів, щоби прибули на сі збори, бо є важні справи до полагодження. — Р. Рубльовський, секр.

ОРМРОД, ПА. Бр. св. О. Николая, повідомляє, що річний мітінґ товариства відбудеться о годині 4.30 попол. в неділю, дня 19-го вересня в гали парохіяльній. На порядку нарад справоздание контрольної комісії і вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кари $1.00, а урядник $2.00. — Гринько Патрайко, предс.; Дмитро Бала, секр.

ВІЛКС БЕРРИ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє своїх членів, що три-квартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 19. вечерсня зараз по Сл. Божій в гали церковній, 635 N. River St. На порядку нарад буде справоздание контрольної комісії. Кождий член має явитися і виповнити свій обовязок. Котрий член ще не зложив своєї вкладки на Сиротинець проситься, щоби прийшов і заплатив. — І. Барнась, предс.; Лукаш Худоба, кас.; Григорій Ґулька, секр.

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрія, від. 48, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що три-квартальний мітінґ відбудеться в гали церковній в неділю, 19-го вересня зараз по Сл. Божій. Уряд Братства просить, щоби всі члени явилися точно, бо є важні справи до полагодження. Перша справа буде справоздание контрольорів; друга, вирівнанне довгів; дальше будесь приймати нових членів до Бр. і У. Н. Союза. Неявившийся член буде караний після ухвали братства; член 50 ц., а урядник $1.00. Коли не заплатить кари, буде суспендований. — Йосиф Мицьо, рек. секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Б. Хмельницького, від. 22, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ за третий квартал відбудеться в суботу, дня 18. вересня, точно о год. 7-ій вечером в гали церковній, 162 Норт 5-та вулиця. На цей мітінґ є обовязком кождого члена явитися. Неявившийся член заплатить кару після статута. Також пригадується тим членам, котрі ще не зложили своєї вкладки на Сиротинець У. Н. Союза, щоб були ласкаві зложити на цім мітінґу, бо вже крайна пора відіслати спис жертводавців і ту суму, яку вдалося зібрати до цего часу. Взиваєсь довгуючих членів, щоб вирівнали свої залеглости за себе і за дітий, бо в противнім разі будуть суспендовані. На цім мітінґу будеся приймати нових членів до Товариства і до У. Н. Союза без вступної оплати. — М. Заверуха, предс.; Івг Кравчук, кас.; Н. Сторожук, секр.

РЕЙМІ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, взиває отсим своїх членів, щоби безусловно явились на мітінґу дня 19-го вересня, зараз по Сл. Божій: Булка Катерина, Цап Петро, Цап Стефан м., Цап Катерина, Решетар Михайло, Решетар Олена, Фенцишин Марія, Грешковіан ст., Грешко Іван мол. Іванців Юлія, Шуманська Анна. Хто з повисше викликаних не явиться, нехай потому нарікає сам на себе. — Лука Решетар, предс.; Ник. Джмелик, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Повідомляється членів Тов. ім. Ів. Франка, від. 334, що місячні збори відбудуться дня 19. вересня, в неділю, в першій год. пополудни в У. Н. Домі. Запрошується всіх членів прибути на означений час. — Н. Ковталюк, рек. секр.

ЕЛМАЙРА, Н. Й. Тов. ім. Івана Франка, від. 271, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеся в неділю вечер о семій год. Кождого члена є обовязком бути присутним на мітінґу, бо є важні справи до полагодження. Хто не має статута У. Н. С., нехай прийде то дістане, бо по хатах ніхто не буде розносити. Взиваєсь членів вписувати свої діти до У. Н. Союза, бо час не чекає. — Григ. Левуш.

ВІЛКС БЕРРИ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 99, повідомляє своїх членів, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 19. вересня, о год. 3. попол., в гали церковній. Проситься членів, щоби прибули на час, а довгуючі мають вирівнати свої залеглости, об в противнім разі будуть суспендовані. Обовязком членів є старатися о нових членів. Неприбувший член на сей мітінґ, заплатить кару після ухвали з річного мітінґу. — Ник. Рутько, предс.; П. Герман, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів Т-ва ім. Ів. Франка, від. 83, що мітінґ відбудеться в неділю, дня 19-го вересня о годині 2-ій пополудни в домі Т-ва Горожан, 847 N. Franklin St. Є важні справи до вирішення, тому кождий член повинен прийти. — Р. Карбівник, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 73, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що квартальний мітінґ відбудеться о перщій годині пополудни, в неділю, дня 19. вересня. Проситься членів зійтися, бо є важні справи до полагодження. Обовязком членів є прибути на час. — Н. К., секр.

І. Л. — М. Вчк.

НЕОДНАКОВА МІРА.

(Оповідання з козацьких часів).

Боротьба під Корсунем скінчилася. Польські війска розбито на прах, вожди їх: Потоцький, Калиновський — пішли на татарський аркан, в неволю; весь польський табор зі своїм добром дістався в українські руки.

В українськім таборі був крик, оповідання, співи, іржання коней. Козаки оповідали про свої пригоди з боротьби, оглядали добуту зброю, мінялися, одягалися в стягнені з польських вельмож кармазинові жупани, добирали собі коней, їли, не жалїли польського добутого вина, оглядали польські шатра з всяким достатком. А треба знати, що польський шляхтич їхав на війну з всяким добром: возив з собою кухарів, служащих, жінки й все, що служило йому до вигідного й роскішного життя.

На кінці українського табору сидів при розложенім огні молодий отаман одного із січових курінів. Перед ним стояв молодий, гарний з лиця Ляшок, хорунжий якогось польського полка. Він дістався в полон і тепер молив отамана, щоби пустив його на волю.

„Я знаю тебе, — говорив він, — знаю з Києва, де ми оба ходили в цю саму школу. Ти втік на Січ, а я пішов у війско. Пожалій мене! Чей же ти знаєш, що я не по добрій волі пішов на війну, а жовнір мусить повинуватися. У мене молода жінка, двоє дітей, майна не маю, прийдеться зігнити в полоні; помилуй мене! Коли верну здоров, продам останню сорочку й відішлю вам окуп".

Отаман, а називався він Петро Шило, засміявся. На що йому гроший за ляцьку сорочку? У нього стільки червінців, що більшу часть роздав простому народові. — І подумав собі Шило: „Чорт бери! Може й ходив зі мною у школу, до якої пхалося чимало бідної польської шляхти. Щож? Він воїн, служити мусить".

„Ну, іди з Богом, куди хочеш!" — сказав отаман.

Ляшок від радости вхопив чорну від пороху руку Шила й став цілувати.

„Ах, я віддячуся тобі життям. Колись в потребі віддам душу, заступлю груддю" — лепетав хорунжий. Отаман казав подати збан меду, почастував свого гостя, казав дати йому гарний жупан, подарував меч, дав коня, а до кармана всипав повну жменю червінців.

„Завези це дітям і жінці! Скажи, що це від козака, що називається Шило.

І пішов хорунжий.

—o—

Минув довший час, минуло більше як рік. Козацькі полки підходили під Зборів, де табором стояли Поляки зі своїм королем.

Як розвідчик до польського табору — був висланий отаман Шило. Туди виїхав він з половиною своєї сотні. В околиці нинішного села Манаєва стрітив він відділ польського війска. Засвербіла козака рука, кинулись на Ляшню, почався бій. На нещастя однак Полякам прийшла поміч, а хотяй Шило не дав нікому до себе приступити й стелив Ляхами землю, то таки хтось з них закинув йому з заду аркан на шию й тоді вже перемогли його вороги. Звязаного Шила привели у табор. Виринули вельможні пани, стали оглядати полоненого козака. В шатрі полковника зібралася рада, яка мала довідатися від полоненого про силу й наміри козацького війска. Введено Шила в шатро, — але як здивувався він, коли побачив, що полковник, це добрий його знайомий, цей самий хорунжий, якого він помилував під Корсунем.

„Е, не прийдеться погибнути ще козакови" — подумав собі Шило, а глянувши на хорунжого, сказав голосно:

„Як ся маєш, хорунжий?! А що, прийшлося стрінутись? Ти попавсь мені в руки під Корсунем... а я"...

Ляхи здивувались. Що, козак сміє говорити до полковника, ще й називати його знайомим? Така смілість була в їх очах злочинством! Всі вони глянули на полковника, а Шило, ізнеможений довгою боротьбою, ждав, коли полковник розвяже йому руки, нажене всю сволоч до чорта, засадить його за стіл, почастує медом і відішле вільним в козацький табор. Але не так сталося! Полковник почервонів від гніву, приступив до Шила і з цілої сили вдарив його в лице!

Ех, чому були звязані козацькі руки? Таки в ляцькім таборі бувби Шило розніс підлу гадину, яка за добро платила зневагою.

„Ти як називаєшся, хто ти? — питає польський полковник.

„Я такий, що не відповідає падлюкам. Поглянь на меч, який маєш при собі, то цей сам, який я подарував тобі: а може маєш ще один з цих червінців, які я дав тобі на сорочку для жінки й дітей?

„Мовчи! — став кричати полковник і почервонів зі злости. „Не слухайте, панове „браця", — звернувся до кругом стоячих; „це божевільний або пяний".

„Скажи, скільки хамів зібралося коло Хмельницького й коли думає наступати на нас?" — запитав він Шила.

„Хамів у нас, — відповів Шило, — стільки, скільки польської шляхти на мотузях у Татарина, а славний наш гетьман Хмельницький наступить на вас тоді, коли схоче. Буде досить часу розбити вас на прах".

Ляхи почервоніли зі злости й стали стукати шаблями. Полковник, посинілий від гніву, крикнув: „Подайте смолоскип. Коли припечеться його — стерво виспіває все".

І зачалося погане, страшне терпіння. Козака роздягнули, принесли запалений смолоскип й приложили до ребер Шила. Вонь печеного тіла понеслася по шатрі. Лице мученого поблідло, але він так сильно затиснув зуби, що ні один стон не вирвався з його грудей, а противно, коли відняли огонь від одної сторони ребер, він наставив другу сторону й сказав:

„Це було за мою доброту, що я наділив тебе волею; печи ще й з другої сторони — за подарований меч і контуш і червінці!

Нараз давєся чути голос труб. „Що це? — крикнули всі. — „Козаки наступають, що труби трублять?" Полковник вхопив за бунчук і крикнув:

„Давайте коні! А цего хама взяти й заперти добре; його живцем спалимо".

Звязали Шила й заперли в добре стереженім шатрі. Ребра боліли Шила страшно, мотузя стискало руки. А дух його думав над одним:

— Як увільнитись, щоби відплатитись шляхтичеви за його підлоту? Хай буде, що хоче, й смерть у мідянім бику, лише щоби можна відплатитися за дану мені пощочину!

І витягнув він руки, та вони тріснули лише в суставах, а мотузя не пустило. І витягнув він руки другий раз, і руки затріщали й мотуз пук.

„Вільні руки, славити Бога", — сказав собі Шило. У него за холявою був ніж і він продірав ним задню стіну шатра, вхопив сторожа за горло, стиснув, кинув на землю, взяв його халат, оруже на себе й вийшов з ляцького табору, оглянувши його перед цим гарненько. А хоча рукою мусів все підтримувати спечене ребро, дістався щасливо цеї ночі до першого козацького відділу.

Прийшло опять до великої боротьби. Задзвонили чесні Зборовяни в дзвони, а коли польське війско стало перебиратися через Стрипу, козаки кинулися на них. Гуляють наші, гуляє й Шило. Забув на біль ребер, змітає шляхту — при ньому много вірних товаришів.

„Не зачався ще мій день, сказав Шило". Жду я на одного вельможного, і він попадеться в мої руки!" І діждався. Вступив у бій полк бувшого хорунжого, а він сам на переді. Сміло ударили козаки й полк розбився. Полковник хотів завернути конем, але як грім з ясного неба скочив на него Шило.

„Здоров, товаришу!" й мечем вибив з рук шаблю Ляшка, вхопив його за карк, заложив аркан на шию, підігнав коня й поволік полковника за собою.

Скінчився бій. В таборі радість, попамятають Ляхи Зборів, поки жити будуть!

Сидить наш Шило й отирає піт з чола, а перед ним стоїть звязаний хорунжий.

„А що ясний пане?— завитав знова до мене в гості! Певно хочеш коня, меч, жупан і червінців на сорочку..."

Шляхтич похилив голову.

„А може би ти мені дав ще пощочину, або припік ребро?"

Шляхтич прошептав: Убий мене, а не знущайся! Кажи повісити, убити, а скоро!" І заплакав Ляшок.

„Ні! — сказав Шило. — Я козак, а козацькі обичаї инакші, як ваші. Пожалів наш гетьман свого короля, пожалію я тебе! За пощочину дістанеш сто нагайок і то татарських, бо ти негідний козацької нагайки. За підлість карати не моя річ; вона покарає тебе сама. А меч, який я дав тобі, віддай!

І сталося по словам Шила. Стільки було зміни, що козаки вліпили шляхтичеви не сто, а три сотки нагайок і пустили до польського табору.

Шило дожив в Січи довгих літ. У него було добре серце, він жалів часто Ляшків, що попались йому в полон.

ЛІСОВІ ДЕБРИ В АМЕРИЦІ.

У Злучених Державах лишилося вже небогато зовсім диких просторів, в такім стані, як сотворила їх природа. Мало не всюди вже добилася людська нога і всюди людська рука поробила свої зміни.

До тих небогатьох виїмків, що не мають ще на собі сліду цивілізації, належить ліс Супіріор (Superior National Forest) в північній Мінесоті, коло канадійської границі. Приступити до нього не можна инакше, як по воді, на індіянських човнах (кену) і через те люде туди не заходять, в лісі богато звірини і в воді риби та взагалі все таке, як було сотні й тисячі літ тому. Ліс є федеральною власностю і стоїть під наглядом Лісового Бюра в Федеральнім Департаменті Хліборобства.

Одначе та нипристуність ліса має свої небезпеки й невигоди. Колиби трапився пожар, то нема змоги його рятувати і моглаби вигоріти значна частина, як вже богато лісів в Америці вигоріло. Нема можливости використати дерева і богато його гниє і пропадає. Врешті в межах федерального ліса, який обіймає близько міліон акрів, є ще поверх чотириста тисяч акрів стейтових і приватних земель, якими власники не можуть покористуватись, не маючи доріг, щоб туди дістатись.

Тому стейт Мінесота та ті повіти, що межують з лісом, звернулись до федерального правительства за дозволом будувати дороги й за грошевою субсидією на ту будову. Та з другого боку було богато протестів з боку людей та товариств, котрі думають, що вартоби зберегти хоч на показ таку первісну пустиню; дороги заманилиб туди тисячі автомобілістів, а там зараз зявилисьби літні помешкання, заїздні доми, ґазолінові стації та всякі инші зявища новочасної цивілізації. Щоби задовольнити ті суперечні домагання, Лісове Бюро виробило плян, по якому ліс має бути поділений на дві приблизно рівні частини по яких тисячу квадратових миль. Одна частина має залишитись в такім стані, як є тепер, домів і помешкань ставити там не вільно, доріг будувати не будуть і доступ буде тільки на човнах по воді. В другій частині будуть побудовані що найконечніші дороги і буде дозволено їздити туди і будуватись на стільки, на скільки воно взагалі дозволено в державних лісах.